

Data	Numer	Autor
wrzesień 2016	12/2016	Maciej Orczyk Rafał Trzeciakowski
 <h2 data-bbox="564 304 1305 495">Zakaz handlu w niedzielę – szkodliwy dla konsumentów, pracowników i sektora handlu</h2>		

- Badania naukowe są zgodne, że zakaz handlu w niedzielę chroni małe, niezależne, niewydajne sklepy przed konkurencją większych, bardziej produktywnych sieci, negatywnie wpływając na wydajność całego sektora handlu detalicznego. To kolejne osłabianie tego sektora po podatku od sprzedaży detalicznej i wcześniejszych regulacjach handlu
- Wzrosną koszty zakupów konsumentów ze względu na ponoszenie wyższych kosztów alternatywnych (klient nie będzie mógł zrobić zakupów kiedy jest to dla niego najbardziej wygodne) i potencjalnie wyższych cen (według badań empirycznych, restrykcje powodowały wyższe ceny w Niemczech, Holandii i Szwecji). Skutki zakazu będą różne dla poszczególnych grup klientów, odbijając się przede wszystkim na tych, którzy preferują zakupy w niedzielę, np. ze względu na nieelastyczne godziny pracy.
- Większość badań empirycznych wskazuje na negatywny wpływ zakazu handlu w niedzielę na zatrudnienie. PwC (2015) na podstawie opinii branży przyjmuje spadek zatrudnienia o 62,3-85,5 tys. osób (7%), co jest spójne z efektem jaki Burda i Weil (2005) znaleźli w Kanadzie (5-12%). Wolniejszy wzrost produktywności sektora ograniczy tempo podnoszenia wynagrodzeń pracowników. Zakaz będzie miał nierównomierny wpływ na pracowników, odbijając się przede wszystkim na tych, którzy potrzebują pracować w weekendy, np. ze względu na studia. Według Państwowej Inspekcji Pracy, to w małych sklepach faworyzowanych przez zakaz handlu, najczęściej dochodzi do łamania praw pracowniczych i zasad BHP.
- Na zakazie stracą sklepy w regionach przy granicy z Niemcami, w których funkcjonują jedne z najbardziej restrykcyjnych ograniczeń dni i godzin otwarcia sklepów w UE. Zamknięcie polskich sklepów w niedzielę ograniczy ich konkurencyjność dla Niemców jeżdżących do Polski na zakupy.
- Żadne państwo naszego regionu nie zakazuje handlu w niedzielę. Państwa Europy Zachodniej ograniczające handel w niedzielę, sukcesywnie liberalizują przepisy od ponad 20 lat. W ostatnich latach 7 państw członkowskich UE zniósło lub znacząco ograniczyło zakaz handlu w niedzielę. Węgry, które jako jedyne w ostatnich latach wprowadziły niedawno zakaz handlu w niedzielę, zniósły go po roku.
- Projekt przewiduje drastyczną sankcję karną do 2 lat pozbawienia wolności za prowadzenie handlu w niedzielę. Taka kara grozi za prowadzenie samochodu pod

wpływem alkoholu, groźbę popełnienia przestępstwa wobec innej osoby i produkcję dziecięcej pornografii.

- Uzasadnienie projektu ustawy przedstawione przez komitet „Wolna niedziela” jest nieoparte żadnymi wyliczeniami, ani badaniami naukowymi, pomimo istnienia rozległej literatury na temat efektów gospodarczych ograniczeń dni i godzin otwarcia sklepów.

Wstęp

Komitet „Wolna niedziela”, w którego skład wchodzi m.in. NSZZ „Solidarność”, OPZZ i tygodnik „Gość niedzielny” zakończył zbiórkę ponad 100 tys. wymaganych podpisów pod projektem ustawy zakazującej handlu w niedzielę. To już druga próba wprowadzenia forsowanego przez związkowców zakazu, która tym razem spotyka się z poparciem najważniejszych polityków w państwie. Zakaz handlu w niedzielę, jeżeli zostanie wprowadzony, będzie miał szereg negatywnych konsekwencji, które opinia publiczna powinna poznać. Dotyczy to także osób, które złożyły podpis pod projektem ustawy, a które mogą być nieświadome pełnych konsekwencji.

W pierwszym rozdziale opisujemy negatywne skutki proponowanego zakazu dla wzrostu produktywności (wydajności) sektora handlu detalicznego w Polsce. W drugim i trzecim rozdziale pokazujemy negatywne skutki dla, odpowiednio, klientów i pracowników sklepów. Czwarty rozdział poświęcony jest negatywnym skutkom dla firm przy granicy z Niemcami, a piąty pokazuje szerszy kontekst europejski i postępującą liberalizację godzin otwarcia sklepów w innych krajach UE. Dwa ostatnie rozdziały opisują kolejno nieproporcjonalne kary przewidziane w projekcie ustawy (do 2 lat więzienia!) oraz wykazują brak merytorycznych argumentów towarzyszących projektowi.

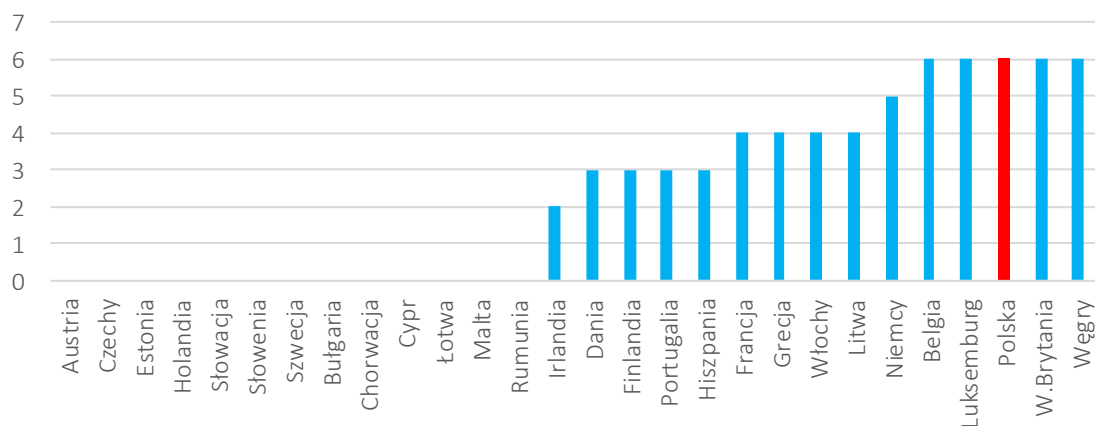
I. Ograniczenie rozwoju sektora handlu detalicznego

Na regulacjach ograniczających rozwój handlu, takich jak zakaz handlu w niedzielę, tracą klienci sklepów, ich pracownicy i gospodarka jako całość. Zakaz handlu w niedzielę, wraz z pozostałymi restrykcjami handlu detalicznego w Polsce, odbiją się negatywnie na wzroście produktywności sektora. Mniejsza produktywność prowadzi do słabszego dostosowywania do preferencji konsumentów, wyższych cen, niższych płac pracowników i ich mniejszego zatrudnienia. (1) Już w 2013 roku OECD zwracała uwagę na wysoki poziom regulacji sklepów wielkopowierzchniowych w Polsce. (2) Konstrukcja wchodzącego właśnie w życie podatku od handlu detalicznego, dyskryminuje najbardziej produktywne sklepy. (3) Istnieje konsensus w literaturze naukowej, że restrykcje dni otwarcia sklepów, również negatywnie odbijają się na najbardziej produktywnych sklepach i ogólnej wydajności sektora. (4) Wolniejszy wzrost wydajności sektora, może się przełożyć na wolniejszy wzrost zatrudnienia w pozostałych sektorach gospodarki.

- (1) Polska zdaniem OECD już w 2013 roku miała najwyższy poziom regulacji handlu detalicznego wśród krajów naszego regionu i 8. najwyższy wśród wszystkich 28 państw członkowskich Unii Europejskiej. Co ciekawe wśród składowych indeksów, w przypadku regulacji sklepów wielkopowierzchniowych, OECD przypisało Polsce najwyższy poziom restrykcji w UE, na równi z Belgią, Luksemburgiem, Węgrami i Wielką Brytanią (Wykres

1). Do tej pory na korzyść Polski działały mało restrykcyjne regulacje promocji handlowych i właśnie dni i godzin otwarcia sklepów.

Wykres 1. Poziom regulacji handlu wielkopowierzchniowego w UE w 2013 roku

Źródło: Opracowanie własne FOR na podstawie danych OECD

- (2) **Od 1 września 2016 wchodzi w Polsce w życie podatek od sprzedaży detalicznej.** Jego konstrukcja dyskryminuje sklepy działające na niskiej marży, nakładając na nie wyższe obciążenia. Oznacza to, że **będzie hamował rozwój dużych produktywnych sieci handlowych, które dzięki efektom skali są w stanie działać przy niskich marżach, na korzyść małych niewydajnych niezależnych sklepów** (Zieliński i Łaszek, 2016; Zieliński, 2016). Podatek będzie nie tylko obniżał poziom produktywności i jej wzrost, a także utrudniać wejście na niego nowym podmiotom, które często początkowo stosują niską marżę, żeby zaistnieć.
- (3) Restrykcje dni i godzin otwarcia sklepów ograniczają produktywność sektora i jej wzrost. Po pierwsze, **istnieje konsensus w literaturze naukowej (zarówno teoretycznej, jak i empirycznej), że takie ograniczenia faworyzują małe niezależne nieproduktywne sklepy, kosztem większych bardziej wydajnych sieci** (Pilat, 1997; Reddy, 2012; Senftleben-König, 2014; Oxford Economics, 2015). Małym niezależnym sklepowi może być trudniej utrzymywać długie godziny otwarcia i konkurować o klientów preferujących zakupy w nie-tradycyjnych dniach i godzinach. Po drugie, **jednocześnie zakaz handlu w niedzielę oznacza mniej równomierne rozłożenie zakupów klientów w tygodniu, co jest mniej efektywne z perspektywy modelu biznesowego sklepów** (Bode et al., 1987; Gradus, 1996). Po trzecie, **restrykcje czasu otwarcia mogą utrudniać konsumentom porównywanie cen pomiędzy sklepami** (Reddy, 2012).
- (4) Warto podkreślić, że wolniejszy wzrost produktywności sektora handlu detalicznego, oznacza również większe koszty dla pozostałych branż gospodarki. Oznacza to mniejszą przestrzeń do tworzenia miejsc pracy w innych częściach gospodarki.

II. Wyższe koszty konsumentów

Zgodnie z tym co wskazywaliśmy wyżej, ograniczenie produktywności sektora oznacza, że sklepy będą słabiej dostosowywały się do preferencji klientów, a także (1) wzrosną koszty ponoszone przez konsumentów. Te koszty, to wzrost kosztów alternatywnych i potencjalny wzrost cen. Ponadto (2) wystąpią efekty dystrybucyjne.

- (1) Konsumenci będą ponosić wyższe koszty ekonomiczne zakupów. Koszt ekonomiczny składa się z płaconej ceny i kosztu alternatywnego¹. Po pierwsze, **konsumenci nie będą w stanie robić zakupów w dni, w które ponoszone przez nich koszty alternatywne są najmniejsze**. Po drugie, ceny w sklepach mogą wzrosnąć (lub spaść mniej niż spadłyby bez wprowadzenia zakazu). Presję na wzrost cen stwarza ograniczenie konkurencji ze strony bardziej produktywnych sklepów (Reddy, 2012). Istnieją dowody empiryczne, że **restrykcje czasu otwarcia podnosiły ceny w Niemczech (Reddy, 2012), Holandii (Haffner i van Bergeijk, 1997) i Szwecji (Civildepartment, 1991)**.
- (2) Restrykcje będą miały różny efekt w różnych grupach konsumentów i odbiją się nierównomiernie na konsumentach w społeczeństwie. **Konsumenci posiadający silne preferencje do robienia zakupów w nie-tradycyjnych godzinach, np. ze względu na nieelastyczne godziny pracy, będą w stopniu nieproporcjonalnym ponosić koszt zakazu handlu w niedzielę (Bode et al., 1987; Gradus, 1996)**.

III. Niższy wzrost zatrudnienia i płac pracowników

Zakaz handlu w niedzielę, szczególnie w połączeniu z podatkiem od sprzedaży detalicznej, będzie miał szereg negatywnych konsekwencji dla pracowników handlu. (1) Wolniejszy wzrost produktywności sektora handlu detalicznego ograniczy tempo podnoszenia wynagrodzeń jego pracowników. (2) Słabszy rozwój branży i mniej dni otwarcia negatywnie wpłynie na zatrudnienie. (3) Najbardziej stracą relatywnie słabsi pracownicy, którzy z innych powodów są zmuszeni pracować w weekendy, np. studenci. (4) Według Państwowej Inspekcji Pracy, w małych sklepach, które faworyzuje zakaz handlu w niedzielę, znacznie częściej dochodzi do łamania praw pracowniczych i zasad bezpieczeństwa pracy.

- (1) **Ochrona mniej produktywnych niezależnych małych sklepów przed konkurencją, obniży ogólny wzrost poziomu produktywności sektora, a tym samym płac jego pracowników**. Płace w gospodarce zależą i rosną wraz z produktywnością, która oznacza, że pracownik wytwarza coraz wyższą wartość dodaną dla pracodawcy. Produktywność bierze się nie tylko z nakładu pracy pracowników, ale i poprawy organizacji pracy (np. efekty skali w większych sklepach/sieciach obniżające udział kosztów stałych, bardziej równomierne rozłożenie zakupów klientów w tygodniu) oraz udostępnianego pracownikowi przez pracodawcę kapitału (np. organizacja kas umożliwiająca szybszą obsługę klienta, w tym lepiej dostosowane oprogramowanie, klimatyzacja).
- (2) **Większość badań wskazuje, że ograniczenia dni i godzin otwarcia sklepów prowadzą do redukcji zatrudnienia**. PwC (2015) na podstawie opinii branży przyjmuje spadek zatrudnienia o 62,3-85,5 tys. osób (7%), co jest spójne z efektem jaki Burda i Weil (2005) znaleźli w Kanadzie (5-12%). Badania wskazują, że restrykcje czasu otwarcia ograniczały zatrudnienie w Holandii (Centraal Planbureau, 1995), Niemczech (Pilat, 1997), Kanadzie (Skuterud, 2005) i USA (Goos, 2004; Burda i Weil, 2005). Znaleźliśmy jedynie dwie prace, wskazujące na negatywny wpływ deregulacji czasu otwarcia sklepów na zatrudnienie w handlu detalicznym i w obu przypadkach była to jedynie częściowa deregulacja. W przypadku deregulacji w Niemczech w latach 2006-2007, Senftleben-König (2014) znalazła negatywny wpływ na zatrudnienie, jednak dwie inne prace

---

¹ Koszt alternatywny to inaczej koszt utraconych możliwości. Np. konsument jest zmuszony robić zakupy kiedy chciał iść do kina, ponieważ następnego dnia sklepy będą zamknięte.

znalazły wpływ pozytywny (Bossler i Oberfichtner, 2014; Paul, 2015). Z kolei Oxford Economics (2015) w ekspertyzie na zlecenie zrzeszenia małych sklepów, znalazło negatywny wpływ na zatrudnienie deregulacji w Anglii i Walii w 1994 roku.

- (3) Zakaz odbije się nierównomiernie na pracownikach (Reddy, 2012). **Zredukuje możliwość zarobkowania pracowników pragnących pracować na część etatu, np. studentów.** Koszty poniosą więc relatywnie słabsze grupy pracowników.
- (4) Komitet „Wolna niedziela” wprowadza czytających uzasadnienie ustawy w błąd, sprawiając wrażenie jakoby naruszenia kodeksu pracy miały miejsce głównie w dużych sieciach handlowych. **Zdaniem Państwowej Inspekcji Pracy jest dokładnie odwrotnie i ogromna większość nieprawidłowości ma miejsce właśnie w małych placówkach handlowych, a nie sklepach wielkopowierzchniowych.** Nieprawidłowości w małych sklepach dotyczyły zarówno większego odsetka podmiotów, jak i zatrudnionych pracowników (w niektórych przypadkach nawet 25%). Przykładowo zaniżenie lub niewypłacenie wynagrodzenia i dodatku za pracę w godzinach nadliczbowych stwierdzono w 2013 roku wobec 13% pracowników małych sklepów, a w roku 2014 już wobec prawie 24% (Państwowa Inspekcja Pracy, 2015). Należy się również spodziewać, że problem zatrudniania pracowników na umowach cywilnoprawnych występuje przede wszystkim w mniejszych sklepach. Największa sieć supermarketów w Polsce – Biedronka – według swoich deklaracji i informacji prasowych zatrudnia na umowach o pracę.²

IV. Straty sklepów przy granicy z Niemcami

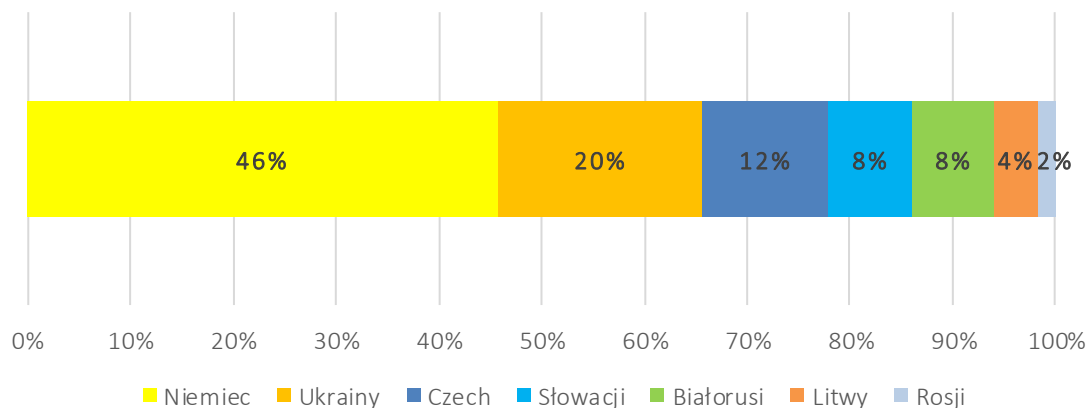
Zakaz handlu w niedzielę ograniczy przychody polskich sklepów przy zachodniej granicy, a tym samym wpływy budżetu państwa z tytułu podatku VAT. Obecnie wielu Niemców z przygranicznych miejscowości robi zakupy w Polsce, korzystając nie tylko z niższych cen, ale i otwarcia polskich sklepów w niedzielę.

Niemcy mają jedne z najbardziej restrykcyjnych restrykcji czasu otwarcia sklepów wśród państw rozwiniętych, w tym w niedzielę. Z tego względu możliwość robienia zakupów w niedzielę jest jednym z głównych czynników wpływających na konkurencyjność polskich sklepów przy naszej zachodniej granicy. Według danych GUS (2015, 2015a, 2015b, 2015c), w 2015 roku 71,8% cudzoziemców przekraczających lądową granicę z Niemcami stanowili mieszkańcy miejscowości oddalonych nie więcej niż 50 km od granicy. Spośród cudzoziemców przekraczających granicę polsko-niemiecką, 78,3% osób dokonało zakupów w promieniu 50 km od granicy. Wydatki na towary i usługi zakupione w Polsce przez mieszkańców Niemiec w 2015 roku wyniosły w sumie 14,9 mld zł.

---

² GazetaPraca.pl, Praca w Biedronce: jak ją dostać, ile można zarobić?, bsn, 19.02.2016, http://gazetapraca.pl/gazetapraca/1,90443,17578474,Praca_w_Biedronce_jak_ja_dostac_ile_mozna_zarobic_.html; Jeronimo Martins, Jak wygląda praca?, <http://karierawjm.pl/dolacz-do-zespołu/praca-w-sklepie-biedronka/jak-wyglada-praca/> [dostęp: 1.09.2016]

Wykres 2. Struktura wydatków cudzoziemców ze względu na przekraczaną granicę

Źródło: Opracowanie własne FOR na podstawie danych GUS

Mieszkańcy regionów przygranicznych w Niemczech dużo częściej decydują się na zakupy w Polsce i wydają więcej pieniędzy niż mieszkańcy regionów przygranicznych innych krajów ościennych. Obecny brak ograniczeń sprzedaży w niedzielę w Polsce nie jest jedynym czynnikiem determinującym wielkość handlu przygranicznego, ale na pewno w znaczącym stopniu wpływa na konkurencyjność polskich sklepów. Wprowadzenie tego zakazu przyczyni się do zmniejszenia konkurencyjności, co bezpośrednio wpłynie na obniżenie obrotów sklepów w rejonach przygranicznych, a tym samym przychodów budżetu państwa z tytułu podatku VAT.

V. Trendem w UE jest znoszenie zakazów otwarcia sklepów

Pomysł zakazu handlu w niedzielę jest sprzeczny z trendami w UE. (1) Żadne państwo naszego regionu nie zakazuje handlu w niedzielę. (2) W państwach Europy Zachodniej, które zakazują handlu w niedzielę, te zakazy są sukcesywnie liberalizowane. (3) W ostatnich kilku latach aż 7 państw członkowskich UE zniósło lub istotnie ograniczyło zakaz handlu w niedzielę. (4) Węgry jako jedyne w ostatnich latach zakazały handlu w niedzielę, z czego wycofały się po roku.

(1) **Żadne państwo naszego regionu³ nie ogranicza handlu w niedzielę.** Polska, podobnie jak inne kraje Europy Środkowo-Wschodniej, jest na drodze gospodarczego pościgu za bogatszymi krajami Zachodu i nie może pozwolić sobie na rezygnację z około 50 dni pracy sektora handlu w skali roku. Te dni wpływają również na konkurencyjność polskich sklepów w oczach konsumentów zza naszej zachodniej granicy, przyjeżdżających do przygranicznych sklepów na zakupy nie tylko z powodu niższych cen, ale również z powodu możliwości zrobienia zakupów w niedzielę.

(2) Komitet „Wolna niedziela” w swoim uzasadnieniu powołuje się na całkowite lub częściowe zakazy handlu w niedzielę w Europie Zachodniej, w szczególności w Austrii, Belgii, Danii, Francji, Grecji, Niemczech, Norwegii, Szwajcarii i Wielkiej Brytanii. W przypadku Danii informacje autorów uzasadnienia są nieaktualne, ponieważ od zmiany prawa w 2012 roku zezwala wszystkim sklepom na działalność w niedzielę. W

³ Spośród krajów, które wstąpiły do UE po 2004 roku

pozostałych krajach **od ponad 20 lat trwa dyskusja nad liberalizacją prawa i stopniowa liberalizacja przepisów**. W 1994 roku miała miejsce znacząca deregulacja w Wielkiej Brytanii i obecne przepisy są znacznie bardziej liberalne niż w pozostałych z tych krajów, a także od proponowanych przez komitet „Wolna niedziela”. W 1996 roku, a potem w latach 2006/2007 miały miejsce deregulacje prawa w Niemczech, chociaż pozostają jednymi z najbardziej restrykcyjnych wśród państw rozwiniętych. W 1997 roku bardzo ograniczona deregulacja miała miejsce w Austrii.⁴ W 2005 roku, w referendum Szwajcaria wprowadziła wyjątek od zakazu dla stref turystycznych (Milic, 2006). W 2009 roku, Francja wprowadziła wyjątek od zakazu dla stref turystycznych obejmujących wiele miast, w tym dużych, jak Nicea. Dyskusja nad dalszą deregulacją trwa we Francji.⁵

(3) **W ostatnich latach, w siedmiu europejskich krajach w znaczący sposób ograniczono lub całkowicie zniesiono obostrzenia odnośnie niedzielnego handlu:**

- **Dania**⁶ – brak ograniczeń po zmianie prawa w 2012 roku
- **Finlandia**⁶ – brak ograniczeń od 2016 roku
- **Francja**^{5,6} – ograniczona deregulacja w 2009 roku, ok. 500 stref turystycznych w których handel jest dozwolony, trwa dyskusja nad dalszą deregulacją
- **Grecja**⁷ – od 2013 roku lokalne władze mogą zezwalać na nieograniczony handel w niedzielę wszystkim sklepom poniżej 250m²
- **Holandia**^{6,8} – od 2013 roku władze lokalne mogą zezwalać na handel w każdą niedzielę, wcześniej mogły zezwolić na handel jedynie do 12 niedziel w roku i tylko 1/3 z nich nie korzystało z takiej możliwości (Dijkgraaf i Gradus, 2007)
- **Hiszpania**⁹ – od 2013 roku sklepy mogą się otwierać w 16 niedziel i świąt, władze lokalne mogą podnieść lub ograniczyć tą liczbę do minimum 10, właściciele mogą w te dni sami decydować o godzinach otwarcia
- **Węgry**¹⁰ – wprowadzony w marcu 2015 roku zakaz handlu w niedzielę zniesiono w kwietniu 2016 roku. Obecnie brak ograniczeń

⁴ Eurofound, Sunday work - recent debates and developments, European Observatory of Working Life, Gächter, A., 27.12.1997, <http://www.eurofound.europa.eu/observatories/eurwork/articles/industrial-relations-law-and-regulation-business/sunday-work-recent-debates-and-developments>

⁵ Financial Times, Store owners lament French resistance to Sunday trading, Thomson, A., 23.01.2016, <https://www.ft.com/content/6410811e-ba27-11e5-b151-8e15c9a029fb>

⁶ EuroCommerce, Overview: Legislation regarding shop opening hours in Europe, 20.03.2016, http://www.eurocommerce.eu/media/126379/shop-opening_hours23.03.2016.pdf

⁷ Eurofound, Greece: Changes to shop opening hours and working time, European Observatory of Working Life, Georgiadou, P., 1.05.2015, <http://www.eurofound.europa.eu/observatories/eurwork/articles/working-conditions-industrial-relations/greece-changes-to-shop-opening-hours-and-working-time>

⁸ Government of the Netherlands, When are shops open in the Netherlands?, <https://www.government.nl/topics/enterprise-and-innovation/question-and-answer/when-are-shops-open-in-the-netherlands>

⁹ Garrigues, Royal Decree-law 20/2012, of July 13, 2012, On measures to ensure budgetary stability and on encouraging competitiveness, July 2012, http://www.garrigues.com/sites/default/files/docs/Updates-Administrative-Corporate-7-2012_1.pdf

¹⁰ Bloomberg, Hungary Scraps Sunday Shopping Ban as Orban Preempts Referendum, Simon, Z., 12.04.2016, <https://www.bloomberg.com/news/articles/2016-04-12/hungary-scraps-sunday-shopping-ban-as-orban-preempts-referendum>

- (4) **Węgry, które jako jedyne zaostryły prawo w ostatnich latach, wycofały się z tej decyzji po roku.** Uzasadnienie projektu komitetu „Wolna niedziela”, bezpodstawnie stwierdza, że na Węgrzech zakaz spowodował wzrost obrotów handlu o 5%. Rzeczywiście w 2015 roku obroty handlu detalicznego wzrosły o 5,7%, a liczba zatrudnionych o 3 tys. Żadne znane nam badanie nie przypisuje tego zjawiska zakazowi handlu. Publikacja węgierskiego urzędu statystycznego wyraźnie stwierdza, że obroty zaczęły rosnąć już w 2013 roku, a ich dalszy wzrost w 2015 był spowodowany poprawą koniunktury w całej gospodarce: wzrostem płac realnych, poprawą na rynku pracy, umiarkowaną inflacją i spadkiem cen ropy (Hungarian Central Statistical Office, 2016).

VI. Projekt przewiduje sankcje karne do 2 lat pozbawienia wolności

Sankcja przewidziana w projekcie za prowadzenie handlu w niedzielę jest wyjątkowo drastyczna i przewiduje grzywnę, karę ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do 2 lat. **Podobną karę maksymalnego pozbawienia wolności do lat 2 na mocy obowiązującego Kodeksu karnego można otrzymać między innymi za:**

- a) **Prowadzenie pojazdu pod wpływem alkoholu** lub środków odurzających (Art. 178a. § 1)
- b) **Groźbę popełnienia przestępstwa wobec innej osoby**, jeśli groźba ta wzbudza uzasadnioną obawę, że zostanie spełniona (Art. 190. § 1)
- c) **Produkowanie, rozpowszechnianie, prezentowanie, przechowywanie lub posiadanie treści pornograficznych z udziałem małoletniego** (Art. 202 § 4b)

VII. Uzasadnienie projektu ustawy jest niewystarczające

Uzasadnienie projektu ustawy o zakazie handlu w niedzielę przedstawione przez komitet „Wolna niedziela” nie stanowi podstawy do merytorycznej dyskusji. Postulowany brak negatywnego wpływu na zatrudnienie, obroty i dochody budżetu państwa **nie jest poparty żadnymi wyliczeniami, ani badaniami naukowymi – pomimo istnienia rozległej literatury na ten temat.** Zamiast tego prezentowane są sondaże, życzeniowe argumenty teoretyczne bez poparcia w literaturze naukowej i interpretacje doktryny Kościoła Katolickiego.

W poprzednich punktach wskazywaliśmy już na błędy uzasadnienia projektu ustawy, takie jak (a) wprowadzanie w błąd, jakoby duże sklepy w mniejszym stopniu przestrzegały praw pracowniczych, (b) twierdzenie, że Dania zakazuje handlu w niedzielę, (c) przypisywanie zakazowi handlu na Węgrzech wzrostu obrotów sektora.

Literatura

Bode, B., J. Koerts and A. R. Thurik (1987) ‘A Simultaneous Model for Retail Pricing and the Influence of Advertising and Assortment Composition on Demand’, Econometric Institute of the Erasmus University Rotterdam Reports, No. 8718/A.

Bosler, M., Oberfichtner, M. (2014), The employment effect of deregulating shopping hours: Evidence from German retailing, Diskussionspapiere, Universität Erlangen-Nürnberg, Lehrstuhl für VWL, insbes. Arbeitsmarkt- und Regionalpolitik, No. 91

Boylaud, O., Nicoletti, G. (2001), Regulatory reform in retail distribution, OECD Economic Studies No. 32, 2001/1.

Burda, M., Weil, Ph. (2005), Blue Laws, October

Centraal Planbureau (1995), “Economic effecten van liberalisering van winkeltijden in Nederland” (The economic effects of liberalised shop opening hours in the Netherlands), Working Paper, No. 74, The Hague.

Civildepartment (1991), “Betänken av 1989 års affarstidsuredning” (1989 Report of the Committee on opening hours), Stockholm.

Dijkgraaf, E., Gradus, R. (2007), Explaining Sunday shopping policies, *De Economist* 155(2):207–219

Goos, M. (2004), Sinking the Blues: the Impact of Shop Closing Hours on Labor and Product Markets, CEP Discussion Paper No. 664, December

Gradus, R. (1996), The Economic Effects of Extending Shop Opening Hours, *Journal of Economics* 64(3):247-263

GUS (2015), Ruch graniczny oraz wydatki cudzoziemców w Polsce i Polaków za granicą w I kwartale 2015 roku, Główny Urząd Statystyczny, <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ceny-handel/handel/ruch-graniczny-oraz-wydatki-cudzoziemcow-w-polsce-i-polakow-za-granica-w-i-kwartale-2015-roku,13,12.html>

GUS (2015a), Ruch graniczny oraz wydatki cudzoziemców w Polsce i Polaków za granicą w II kwartale 2015 roku, Główny Urząd Statystyczny, <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ceny-handel/handel/ruch-graniczny-oraz-wydatki-cudzoziemcow-w-polsce-i-polakow-za-granica-w-ii-kwartale-2015-roku,13,5.html>

GUS (2015b), Ruch graniczny oraz wydatki cudzoziemców w Polsce i Polaków za granicą w III kwartale 2015 roku, Główny Urząd Statystyczny, <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ceny-handel/handel/ruch-graniczny-oraz-wydatki-cudzoziemcow-w-polsce-i-polakow-za-granica-w-iii-kwartale-2015-roku,13,6.html>

GUS (2015c), Ruch graniczny oraz wydatki cudzoziemców w Polsce i Polaków za granicą w IV kwartale 2015 roku, Główny Urząd Statystyczny, <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ceny-handel/handel/ruch-graniczny-oraz-wydatki-cudzoziemcow-w-polsce-i-polakow-za-granica-w-czwartym-kwartale-2015-roku,13,8.html>

Haffner, R.C.G., and P.A.G. van Bergeijk (1998), An international comparative analysis of the state of competition, in: S. Brakman, H. van Ees en S.K. Kuipers (eds.), *Market behaviour and macroeconomic modelling*, MacMillan and St. Martin’s Press, 1998

Hungarian Central Statistical Office (2016), Hungary 2015, https://www.ksh.hu/apps/shop.kiadvany?p_kiadvany_id=166785&p_lang=EN

Milic, T. (2006), Switzerland, *European Journal of Political Research* 45(7-8)

Oxford Economics (2015), Economic impact of deregulating Sunday trading, A report for the Association of Convenience Stores, London, September.

Państwowa Inspekcja Pracy (2015), Wyniki kontroli placówek handlowych, 17.07.2015, <https://www.pip.gov.pl/pl/rzecznicz-prasowy/komunikaty-biezace/64746,wyniki-kontroli-placowek-handlowych.html>

Paul, A. (2015), After work shopping? Employment effects of a deregulation of shopopening hours in the German retail sector, *European Economic Review* 80:329-353

Pilat, D. (1997), Regulation and performance in the distribution sector, *Economics Department Working Papers* No. 180, OECD, Paris

PwC (2015), Rynek handlu detalicznego w Polsce, Potencjalne skutki wprowadzenia węgierskich rozwiązań regulacyjnych dla polskich sieci handlowych, Raport powstały na zlecenie i przy współpracy z Polską Organizacją Handlu i Dystrybucji, PricewaterhouseCoopers sp. z o.o.

Reddy, K. (2012), Price effects of shopping hours regulation: evidence from Germany, *Institute of Economic Affairs*, Blackwell Publishing, Oxford.

Senftleben-König, Ch. (2014), Product Market Deregulation and Employment Outcomes: Evidence from the German Retail Sector, Beiträge zur Jahrestagung des Vereins für Socialpolitik 2014: Evidenzbasierte Wirtschaftspolitik - Session: Local Labour Markets, No. A13-V2

Skuterud, M. (2005), The impact of Sunday shopping on employment and hours of work in the retail industry: Evidence from Canada, European Economic Review 49:1953-1978

Wenzel, T. (2010), Liberalization of Opening Hours with Free Entry, German Economic Review 11(4): 511–526

Zieliński, M. (2016), Podatek od sprzedaży detalicznej: co się zmieniło?, Komunikat FOR z 3 czerwca 2016, Forum Obywatelskiego Rozwoju, <http://www.for.org.pl/pl/a/3932,Komunikat-FOR-Podatek-od-sprzedazy-detalicznej-co-sie-zmienilo>

Zieliński, M., Łaszek, A. (2016), Dodatkowy podatek od handlu – szkodliwy i nieuzasadniony, Analiza FOR 1/2016, Forum Obywatelskiego Rozwoju, <https://www.for.org.pl/pl/a/3769,Analiza-12016-Podatek-od-sprzedazy-detalicznej-szkodliwy-i-nieuzasadniony>

Forum Obywatelskiego Rozwoju

FOR zostało założone w 2007 roku przez prof. Leszka Balcerowicza, aby skutecznie chronić wolność oraz promować prawdę i zdrowy rozsądek w dyskursie publicznym. Naszym celem jest zmiana świadomości Polaków oraz obowiązyującego i planowanego prawa w kierunku wolnościowym.

FOR realizuje swoje cele poprzez organizację debat oraz publikację raportów i analiz podejmujących ważne tematy społeczno-gospodarcze, a w szczególności: stan finansów publicznych, sytuację na rynku pracy, wolność gospodarczą, wymiar sprawiedliwości i tworzenie prawa.

Z inicjatywy FOR w centrum Warszawy i w Internecie został uruchomiony licznik długu publicznego, który zwraca uwagę na problem rosnącego zadłużenia państwa. Działania FOR to także projekty z zakresu edukacji ekonomicznej oraz udział w kampaniach na rzecz zwiększania frekwencji wyborczej.

Wspieraj nas!

Pomóż nam chronić wolność oraz promować prawdę i zdrowy rozsądek w dyskursie publicznym.

Zdrowy rozsądek oraz wolnościowy punkt widzenia nie obronią się same. Potrzebują zaplanowanego, wytężonego i skutecznego wysiłku oraz Twojego wsparcia.

Jeśli jest Ci bliski porządek społeczny szanujący wolność i obawiasz się nierozsądnych decyzji polityków udających na Twój koszt Świętych Mikołajów, poprzyj nasze działania swoim darem pieniężnym. Twój dar umożliwia nam działalność oraz potwierdza słuszność i skuteczność naszego wysiłku. Każda darowizna jest dla nas ważna. Potrzebujemy zwłaszcza regularnego wsparcia. Zachęcamy do dokonywania nawet niewielkich, lecz regularnych wpłat.

Już dziś pomóż nam chronić wolność - obdarz nas swoim wsparciem i zaufaniem.

Wyślij przelew na konto FOR (w PLN): 68 1090 1883 0000 0001 0689 0629

KONTAKT DO AUTORÓW

Maciej Orczyk

Młodszy analityk

e-mail: maciej.orczyk@for.org.pl

Rafał Trzeciakowski

Ekonomista

e-mail: rafal.trzeciakowski@for.org.pl

Fundacja Forum Obywatelskiego Rozwoju – FOR

ul. Ignacego Krasickiego 9A · 02-628 Warszawa · tel. +48 22 628 85 11

e-mail: info@for.org.pl · www.for.org.pl

[f/FundacjaFOR](https://www.facebook.com/FundacjaFOR) · [t/@FundacjaFOR](https://twitter.com/FundacjaFOR)